

TEMA Hållbarhet

I Köpenhamns arbete med att byta ut hårdgjorda ytor mot grönska för att minska problemen med översvämningar och värmeöar i staden är kanske Sankt Kjelds Plads en av de mest lyckade. Här har bilarna fått flytta på sig för att ge plats åt grönskande planteringar, gångstigar och cykelvägar. FOTO: NINA NORDH

Klimatanpassade torg i Köpenhamn

För att mildra effekterna av skyfall och värmeböljor i klimatförändringarnas spår pågår sedan drygt tio år ett omfattande arbete i Köpenhamn med att ersätta asfalt med grönska. Det är klimatsmarta lösningar som samtidigt gynnar trivseln och den biologiska mångfalden. Här beskrivs tre exempel på kombinerade torg och parker som har omvandlats på senare år.

Nina Nordh

FÖR DRYGT TIO år sedan, den 2 juli 2011, drabbades Köpenhamn av ett extremt skyfall när det föll lika mycket regn på två timmar som under tre sommarmånader. Även året innan hade staden drabbats av mycket kraftigt regn under en dag som visade på stadens sårbarhet för skyfall.

Översvämningarna ledde till enorma kostnader och för att undvika så stora skador igen beslutades att Köpenhamn skulle klimatanpassas. Flera hundra projekt för att ersätta hårdgjorda ytor med grönytor är därför inplanerade under en tjuugoårsperiod.

Till grund för klimatanpassningen ligger en klimatplan från 2011 och en skyfallsplan från 2012. Dessutom finns en stormflodsplan från 2017 för klimatanpassning av de

kustnära delarna av staden. Riskanalyser för översvämningar har gjorts för att se var blågröna lösningar bäst anläggs. Det handlar om lösningar för att fördröja regnvatten lokalt i form av regnbäddar, gröna tak, klimatanpassade torg och parker med mera, men också om att anlägga "skyfallsvägar" så att vattnet kan föras bort mot havet.

DET ALLRA FÖRSTA av stadens så kallade klimatkvarter anlades i stadsdelen Østerbro. På Sankt Kjelds Plads har två tredjedelar av områdets asfalt, ungefär 9 000 kvadratmeter, ersatts av mer än 600 träd och buskar samt 3 000 plantor med gräs. Genom att försöka likna naturen och skapa biotoper i balans vill man minska parkens

skötselbehov, samtidigt som utformningen fördröjer regnvatten vid skyfall.

Här går klimatanpassningen verkligen hand i hand med ökad trivsel för människor genom mer grönska och minskad trafik, som i sin tur minskar bullret och luftföroreningarna i området.

NÅGOT KVARTER BORT ligger Tåsinge Plads där 1 000 kvadratmeter asfalt har bytts ut mot en park, uteservering och två rejäla regnbäddar som tar hand om regnvatten från intilliggande bostäder, ett område på cirka 7 000 kvadratmeter. Här hanteras vattnet genom en kombination av infiltration via regnbäddarna och underjordiska tankar där regnvatten kan samlas in och an-

vändas för bevattning vid torrare perioder.

Ett tredje exempel på ett klimatanpassat torg är Karen Blixen Plads vid Köpenhamns universitet i området Amager. Det är mer arkitektoniskt utformat än de två föregående exemplen, och bygger på cirkeln som en genomgående form – både i planteringarna och cykelparkeringarna under de konstgjorda kullarna. Torget övergår sedan successivt ut i vildare planteringar, och så småningom till det 220 hektar stora naturreservatet Amager Fælled. ●

Läs mer

- **Klimatplan m.m.:** international.kk.dk/about-copenhagen/liveable-green-city/carbon-neutral-capital
- **Klimatvarter:** klimakvarter.dk
- Den övergripande designen för det första klimakvarteret på Østerbro stod arkitektfirman TREDJE NATUR för, även om den slutliga designen skiljer sig en del från denna, se www.tredjenatur.dk/en/portfolio/the-first-climate-district
- **Skyfallsplan 2012:** klimakvarter.dk/wp-content/uploads/2015/06/skybrudsplan_endelig.pdf
- boverket.se/sv/samhallsplanering/arkitektur-och-gestaltad-livsmiljo/natverk-och-samarbeten/nordiskt-samarbete/stadsgronska/exempel/klimakvarteren

Stockrosor lyser upp i en av rabatterna på Tåsinge Plads där inspirationen har varit den vilda naturens okontrollerade mångfald. FOTO: NINA NORDH

TEMA Hållbarhet

I förgrunden en av de nedsänkta regnbäddarna och längre bort syns regnparasollerna och vattendropparna som både fungerar som vattenmagasin och skulpturer. FOTO: NINA NORDH

Tåsinge Plads – litet och gemytligt

TORGET LIGGER INBÄDDAT mellan några flervåningshus i Østerbro. På torget, som är helt bilfritt, finns ett utecafé, några nedsänkta regnbäddar och en gräskulle. Särskilt gräskullen och området kring den lockar till sig människor som rastar sina hundar. Andra sitter runt om i parken och läser eller tittar på sina barn som leker.

De två regnbäddarna, dit regnvatten leds från kringliggande hus, är ungefär tjugo gånger tio meter och en dryg meter djupa. Vid skyfall fylls de med vatten, men annars är de torrlagda. Intrycket är en frodig grönska och en charmig bio-

logisk mångfald. Perenner som fackelblomster och jättedaggkäpa samsas med exempelvis en, körsbär, pil och al.

Mellan regnbäddarna går en smal gångbro och på en sida leder en trappa ner mot botten av regnbädden. Den var säkert tänkt som extra sittplatser en gång i tiden men nu är det skräpigt och smutsigt där, så det lockar inte. I rabatterna som kantar gångvägen längs torgets ena sida växer exempelvis nävor, kransveronika och ormrot. Gatlyktorna av modellen *Københavnslampen* hänger en bit upp på vajrar och märks därför inte mycket dagtid.

Arkitekter: LYTT Architecture

Yta: 2 000 kvadratmeter

År: 2013–2015

Läs mer:

- www.lytt.dk/en/projekter/tasinge-plads
- www.klimakvarter.dk/wp-content/uploads/2015/06/Tasingeplads_pixi_2015_DK_WEB.pdf

Planteringarna på Tåsinge Plads får vara yviga och vilda, och på kullarna som har skapats mitt på torget trivs både barn och hundar. FOTO: NINA NORDH

Sankt Kjelds Plads – vild natur mitt i staden

Arkitekter: SLA Architects

Yta: 34 900 kvadratmeter

År: 2015–2019

Läs mer: www.sla.dk/cases/sankt-kjelds-square-and-bryggervangen

Gångstigarna slingrar sig fram i de nedsänkta delarna av det grönskande torget. Här är grönskan frodig med mycket träd och gröna perenner. Helt nära rondellen mitt på torget kan man slå sig ner i en grönskande oas. Här står den klassiska *Københavnerven*, en modell som har anor tillbaka till 1886.

FOTON: NINA NORDH

DET HÄR ÄR ett grönskande torg där bilarna har fått mindre yta och det återstår en enfilig rondell. Tidigare var här bara hårdgjorda ytor och förvandlingen är total. Nu slingrar sig gångstigar och små cykelvägar genom flera grönskande planteringar. Den biologiska mångfalden är stor även här, men platsen känns ändå mer ordnad än vad Tåsinge Plads gjorde. Gångstigarna leder ner i sänkor men eftersom området har fått en kuperad terräng med små kullar och en blandning

av buskar, träd och perenner är det inget man tänker på. Till sänkorna leds regnvatten från områdets hustak och gångstigarna är hårdgjorda och täckta med små rundade stenar, sjösten, som gör att det upplevs som grus men är mycket tåligare vid regn. Här finns fuktälskande perenner som fackelblomster, men också mycket gräs och träd som tall och sälg. Det är en plats där man gärna slår sig ner på en bänk och njuter en stund av det vilda i staden.

Läs mer på nästa uppslag! ▶

BEVATTNINGSTEKNIK

TEKNIKCENTRUM

TRÄDGÅRDSTEKNIK

Tel: 0431 22250

Helsingborgsvägen, Varalöv 262 96, ÄNGELHOLM

Tel: 0431 22290

Bevattning, Pumpstationer, Damm & vattentankar, Sprinkler/Dropp, Marktäckning, Ogräsförbränning, Fontäner-system, Dricksvattenfontäner, Värmesystem, Fairway-Ruff-Greenklippare, Elbilar

Fontän projekt

Droppbevattning

Kokosmattor

Elbilar

info@tradgardsteknik.se - www.bevattningsteknik.se - www.ttshop.se

TEMA Hållbarhet

Karen Blixen Plads är ett ljusst och öppet torg intill Köpenhamns universitet. Det domineras av de tre stora cykelparkeringarna som är utformade som betongkullar med cykelställ under. Här finns även rundlar med perennplanteringar och från torget leder slingrande gång- och cykelvägar vidare mot en allt vildare natur, för att så småningom nå det stora naturreservatet Amager Fælled.

Universitetsområdet, som tidigare var helt platt, har omformats genom att kullar har skapats och genom området vindlar en kanal som tar emot vatten från kringliggande hus när det regnar. Här och var finns det också bänkar och andra sittplatser där man kan slå sig ner och njuta av en stunds stillhet.

FOTON: NINA NORDH

Karen Blixen Plads – med cirkeln i fokus

PÅ ETT BILFRITT område utanför Köpenhamns universitet har ett torg anlagts på ett område som tidigare var helt platt och hade stora cykelparkeringar. Nu är området ljusst och öppet, med rundlar av grönska och lite större betongkullar med cykelställ under.

Torget gör sig bra visuellt, men varma dagar känns det nästan för öppet i

och med att det saknas högre träd som kan skugga. Följer man en gång- och cykelväg bort från universitetet övergår torget mer och mer i grönskande kullar och slingrande stigar samt en cykelväg som passerar rakt igenom grönområdet. Intrycket blir genast mycket grönare – det känns vilt men ändå ordnat tack vare harmonin mellan de sling-

rande grusgångarna och kullarna med ängsblommor. Nästan överraskande vilt efter det mer strikta formspråket på torget. Även här saknas dock större träd och det som har planterats är exempelvis buskar som hassel. Genom grönområdet vindlar sig en kanal som tar emot områdets regnvatten och ger en känsla av svalka.

Arkitekter: Cobe

Yta: 21 415 kvadratmeter med tre cykelparkeringar med plats för 2 000 cyklar

År: 2014–2019

Läs mer: www.cobe.dk/place/karen-blixens-plads